

Jaarverslag 2022

Algemeen

Het Veenmuseum maakte een uitstekende doorstart en is weer terug op de vertrouwde bezoekersaantallen. Na twee Corona jaren met sluiten en dichtgaan, of werken met restricties. Verder zetten we steeds meer 'punten op de i' waardoor we in 2022 weer mooie stappen konden maken, mede door de inzet van de vele vrijwilligers. Die zeer gewaardeerd worden door onze vele bezoekers.

Het Veenmuseum is een aantrekkelijk museum dat de bezoeker op boeiende wijze in contact brengt met het veenverleden van de streek. Dat was ook de doelstelling voor het jaar 2022, zoals het al vanaf 1979 is.

Volledig gedreven door vrijwilligers heeft Het Veenmuseum een speciale plek bij velen, wederom bleek dat het geval toen we een beroep deden op velen. Ook bedrijven, particulieren en instanties hielpen Het Veenmuseum waar mogelijk. En mooie bedragen, groot en klein, mochten we ontvangen van sponsors! Vaak door werkzaamheden die men op zich neemt of machines die tijdelijk ingezet worden, of artikelen die geschonken worden.

Het museum opende haar deuren voor bezoekers in het eerste weekend van april, al jaren een traditie. Met als uiteindelijk resultaat dat het jaarlijkse aantal bezoekers van 12.000 net werd gehaald. Veel bezoekers ontvangen we in een korte periode rondom de bouwvakvakantie, vaak mensen die op vakantie zijn in nabijgelegen bungalowparken of bijvoorbeeld op campings staan. Ook veel gezinnen die niet naar het buitenland konden of wilden, bezochten ons museum, en vermaakten zich kostelijk. Zoals ook te lezen was in ons gastenboek. Uiteindelijk werd in het laatste weekend van oktober de deur met een goed gevoel gesloten voor publiek.

Een overzicht op hoofdlijnen:

- Levend Veenmuseum op Hemelvaartsdag kon weer doorgaan, we ontvingen duizenden bezoekers waarbij mooie samenwerkingen met koren, harmonica clubs en diverse standhouders weer als vanouds opgepakt werden. Voor het eerst hadden we parkeerplaatsen gecreëerd op een nabijgelegen weiland, met dank aan deze agrariërs. Het is een

dag waarbij de regio massaal naar Het Veenmuseum komt. Daardoor ook financieel van belang is.

- Onze folder, waarvan er jaarlijks 5.000 verspreid worden in de regio, vond in tal van camping en bungalowpark recepties goede afname. Regelmatig worden ze aangevuld door onze vrijwilligers. Ze liggen op wel 60 locaties.
- De nieuwe website werd goed onderhouden, en de geschreven nieuws artikelen vonden daar een mooi plekje.
- De sociale media kanalen zoals Facebook en LinkedIn hebben veel volgers. Facebook is inmiddels door de 1.900 grens gegaan, mede omdat we zeer regelmatig leuke artikelen maken over Het Veenmuseum.
- Groot onderhoud aan het spoor op het buitenterrein werd opgepakt door de buiten ploeg. Het onderhoud aan het buitenterrein was in goede handen van de maai ploeg en het reguliere onderhoud, ook buiten het bezoekers seizoen ging gewoon door.
- De werkplaats achterop het terrein, uit zicht voor bezoekers, kreeg een prominentere plek en is inmiddels het onderkomen van vele vrijwilligers die elkaar helpen met de vele klussen. Het bestuur doet z'n best daarin waar mogelijk te faciliteren met materialen en gereedschappen. Vaak kunnen we een beroep doen op bedrijven voor een kleine korting op artikelen die aangeschaft moeten worden.
- Tijdens een goed bezochte bijeenkomst werd op 23 mei bij ons een convenant getekend door alle erfgoed instellingen en diverse scholen uit Twenterand. Om scholieren structureel op de hoogte te brengen van de historie.
- Op zaterdag 24 september werd er in samenwerking met Theater Turf het Sagenfestival georganiseerd.
- Er werd door bestuursleden volop meegedacht aan de 'meekoppelkansen', wederom een plan waarbij Het Veenmuseum al vanaf 2008 zijn ideeën inbrengt in tal van overleggen. Een kleine delegatie van het bestuur ging in gesprek met wethouder Arjan Hof en twee abtenaren. Een vervolg of daadwerkelijke acties op 'meekoppelkansen' op de aanpak in de Engbertsdijkvenen, heeft dit nog niet mogen hebben.
- Nieuwe vrijwilligers blijven zich aanmelden, waardoor het aantal stabiel blijft. Tussen de 60 tot 80 vrijwilligers werken in diverse groepjes aan 'hun Veenmuseum'. Waar men veel voldoening haalt uit gedane arbeid, gegeven rondleidingen of bestuurlijk de zaken goed op de rit te houden. Het bestuur heeft vooral op termijn wel haar zorgen over de aanwas van nieuwe vrijwilligers en de oplopende gemiddelde leeftijd van haar vrijwilligers.
- Vrijwilligers hebben het eerste locomotiefje van de vier onderhanden genomen, om deze terug te brengen in een staat waardoor het nog jaren dienst kan doen voor ons museum, om bezoekers mee rond te rijden.
- Op 25 april 2022 werd het Leader project afgerond, waarbij we een mooie plaquette in ontvangst mochten nemen.
- Met dank aan het ZoneCollege uit Zwolle, waar de boswachters van de toekomst in opleiding zijn, is het buitenterrein onderhanden genomen. Waarbij we samen met onze vrijwilligers het oude heidelandschap op de hoogveenkop in ere hebben hersteld. We een eigen schapenweide konden maken en diverse bomen werden gekapt om anderen weer de ruimte te geven. Hierbij werd ook nauw samengewerkt met Staatsbosbeheer en de gemeente Twenterand.

Onze slotsom: **Het Veenmuseum kijkt met genoeg terug naar 2022 en met vertrouwen naar de toekomst. Maakt graag velen onderdeel van onze mooie historie en hoopt ook in 2023 weer een groot aantal bezoekers te mogen ontvangen. En ze een boeiende rondleiding te kunnen geven, geschikt voor jong en ouder.**

De hoofddoelstelling van Het Veenmuseum.

Bezoekers van dit uniek gelegen, kleinschalige buitenmuseum worden door vrijwilligers op onderhoudende wijze en in een informele en niet commerciële sfeer in contact gebracht met het leven, wonen en werken in de tijd van de grote vervening van Noord-Twente (± 1850 tot ± 1950).

Openstelling

Het Veenmuseum is jaarlijks geopend tussen 1 april en 1 november. Na 1 november en voor 1 april is het museum slechts op afspraak voor groepen te bezoeken. Deze openingsperiode heeft vooral te maken met de invloed van het weer op de terreinomstandigheden. Het Veenmuseum is in de gelukkige omstandigheid dat het is gevestigd in een prachtig stuk origineel veenlandschap met in het midden van het terrein een oud niet meer levend deel aan hoogveen. Dat heeft het voordeel dat de bezoekers nog echt veen kunnen zien en een turf kunnen vasthouden. De mensen van Het Veenmuseum zijn uiteraard erg zuinig op de natuur en het veen en proberen dit zo goed mogelijk te bewaren. De zogenoemde veenkop mag dan ook alleen worden belopen door de schapen van de vereniging Veenschap die helpen de begroeiing kort te houden.

Het Veenmuseum is elke dinsdag, woensdag, donderdag en zondagmiddag geopend voor bezoekers. Buiten die dagen is het museum op afspraak geopend (behalve op zondagmorgen) voor groepen van minimaal 15 personen.

Op deze manier kan het museum door de vrijwilligers goed worden gerund en is de inzet van hen ook enigszins te plannen. Het museum is voor bezoekers van 9.00 tot 16.00 uur geopend en zondagmiddag van 13.00 tot 16.30 uur.

Een enkele keer werd de expositieruimte van het museum gebruikt voor een vergadering van een vereniging of overleggroep en in het winterseizoen maken twee groepen hobbyisten gebruik van de ruimte voor activiteiten op het gebied van stoelenmatten en wilgentenen vlechten.

Doelgroepen

Het museum richt zich op bezoekers van alle leeftijden die interesse hebben in 'het veen verleden', hoe werkten en leefden de mensen hier in de streek ongeveer tussen 1850 en 1950. En geïnteresseerden die meer willen weten hoe hun regio Twente of nog specifieker de dorpen rondom de Engbertsdijkvenen zijn ontstaan. En waarom het er nu zo uitziet, deze groep is overigens groeiende. Met de nieuwe expositieruimte is daarop ook ingespeeld, nog meer beleving met uniek foto en beeldmateriaal uit de nabije omgeving.

Binnen die brede doelgroep zijn specifiekere groepen te onderscheiden:

- Schoolgroepen van peuterspeelzaal tot en met hbo-instellingen;
- Gezelligheids- en nuttigheidsverenigingen o.a. vrouwenverenigingen, beroepsverenigingen;
- Teams van overheidsdiensten;
- Ouderenbonden;
- Familiegroepen.

Bij de groepsbezoeken proberen we door een kort voorgesprekje een programma te bieden dat zoveel mogelijk aansluit bij de vragen van de betreffende groep. Ook het niveau van de verstrekte informatie wordt daarop aangepast: de leerlingen van groep 4 van de basisschool vragen een andere benadering dan de volwassen leden van een natuurvereniging. De algemene lijn bij de groepsbezoeken bestaat meestal uit een toelichting over het ontstaan van veen en turf, het leven en werken in het veen, gereedschappen en gebruiksvoorwerpen en een samenvatting van de film 'Bruin Goud' over het verveningsproces. Een unieke film die is opgenomen in en rondom Westerhaar-Vriezenveensewijk, in opdracht van de vervener Terwindt&Arntzveen. Een uitleg bij de unieke maquette en een rit met het veentreintje met tussenstops bij de veenhutten, het winkeltje en de boerderij.

Voor zo'n bezoek trekken we meestal minimaal 2 uur uit, zodat de gasten de tijd hebben alles te bekijken en hun eigen ervaringen (van vroeger) uit te wisselen. Daarbij komen telkens vele mooie verhalen naar voren. Daarnaast kennen we uiteraard de zogenaamde 'losse bezoekers' die niet vanuit een groepsverband komen, bijvoorbeeld toeristen van de verblijfsaccommodaties in de regio en toevallige voorbijgangers als wandelaars en fietsers.

Activiteiten

Algemene activiteiten:

- Openstellen van het museum voor bezichtiging;
- Rondleidingen geven over het ontstaan en de groei van veen, het turfgraven en het leven in de Veenstreek;
- Een rit maken met het veentreintje over het museumterrein, met bezichtiging van een aantal ingerichte oude veenhutten, een winkeltje en een boerderij;
- De expositieruimte gebruiken als 'voorbode' van het buitenterrein, ondersteund met beeld- en geluid materiaal uit de nabije omgeving van Het Veenmuseum. Veelal uniek materiaal.

Specifieke activiteiten:

- Bezoeken van zo'n 40 groepen van kinderdagcentra, centra voor dagopvang van gehandicapten en dagopvang voor ouderen. Voor deze bezoekers vormt de rit met het veentreintje één van de hoogtepunten. Als de weersomstandigheden dan ook nog meewerken is een dergelijk bezoek onvergetelijk. Gelukkig beschikken we inmiddels over twee overdekte treinkarren.
- Bezoeken van schoolgroepen van peuterspeelzalen tot en met HBO. Circa 30 schoolgroepen uit de gemeente Twenterand en omliggende gemeenten zoals Hardenberg, met honderden leerlingen en begeleiders brengen structureel een bezoek aan Het Veenmuseum. Veel schoolkinderen kwamen na zo'n groepsbezoek later in het seizoen terug met hun ouders of opa's en oma's. Groepen leerlingen van het Canisiuscollege uit Tubbergen en het Noordik uit Vroomshoop en Vriezenveen komen jaarlijks op bezoek in het kader van een 'buitendag'.
- Het Veenmuseum staat in diverse cultuurklappers van basisscholen, vandaar dat we ook veel schoolklassen hebben uit Twenterand en de gemeente Hardenberg. Daarnaast bezoeken scholen uit de gemeente Almelo en Tubbergen ook regelmatig Het Veenmuseum.
- Ongeveer 50 groepen bezoeken Het Veenmuseum jaarlijks en halen nostalgische gevoelens op.
- De bezoeken door familiegroepen en bedrijfsuitjes lopen altijd goed. Regelmatig worden bruidsreportages gemaakt, met de veenhutten en het treintje als achtergrond. Ook bij 25-jarige huwelijken maakt men gebruik van het museum terrein, mede omdat men dat destijds bij het trouwen ook had gedaan, een feest van herkenning.
- Veel individuele bezoekers zijn gasten van de campings en bungalowparken uit de buurt en streekbewoners die een binding hebben met de veenhistorie. Opvallend is dat in de schoolvakanties veel opa's en oma's met hun kleinkinderen het museum bezoeken: "Nou zullen wij eens laten zien hoe wij vroeger leefden en wat voor werk opa

deed". Regelmatig maakten kinderen naar aanleiding van het museumbezoek met hulp van ons materiaal een spreekbeurt of werkstuk voor school.

- Op grond van het gastenboek kunnen we vaststellen dat ongeveer 35% van de bezoekers afkomstig is uit de gemeente Twenterand, 30% uit de regio en 30% uit andere delen van Nederland (van Zeeuws-Vlaanderen tot aan Noord-Groningen). Ongeveer 5% komt uit het buitenland (Duitsland, België, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland, Frankrijk, Engeland). Getuige het gastenboek zijn de individuele bezoekers vooral ook enthousiast over de informele werkwijze en het persoonlijke gezellige contact met de vrijwilligers van het museum. "Houd het alsjeblieft zo informeel en gezellig en maak er geen commercieel pretpark van. We voelen ons hier echt gasten", zo schreef één van de bezoekers.

Vrijwilligers en medewerkers

Ongeveer 60 tot 80 vrijwilligers zijn betrokken bij de werkzaamheden om Het Veenmuseum in goede staat te houden; onderhoud gebouwen, materialen en terreinonderhoud. Men is gemiddeld een dagdeel per week in het museum actief. Een aantal van de vrijwilligers is ook inzetbaar bij het ontvangen en rondleiden van de bezoekers. Een groep bezoekers rondleiden vergt toch speciale kwaliteiten die niet elke vrijwilligers ter beschikking heeft. Naast de hiervoor genoemde medewerkers is Het Veenmuseum een vertrouwde plaats voor de reclassering om haar 'taakstraffers' een waardevolle invulling te laten geven. Onder voorwaarden staan we open voor deze personen.

De bestuursleden van de stichting zijn uiteraard ook vrijwilliger. Zij stoppen tijd in het besturen, de koers uitzetten voor de lange termijn en concrete plannen maken voor de komende jaren. Tevens zijn enkelen betrokken bij grotere vraagstukken zoals het vernatten van

de Engbertsdijkvenen, het ontwikkelen van hele lange termijn plannen en aanspreekpunt en klankbord zijn voor

Staatsbosbeheer en tal van (overheids)instanties zoals gemeente en provincie Overijssel.

Organisatie

Het stichtingsbestuur vergaderd circa tienmaal per jaar om het beleid te bepalen en de uitvoering daarvan te bewaken. Daarnaast zijn er diverse werkgroepen actief waarbij bestuursleden betrokken zijn, hierbij is te denken aan de authenticiteits commissie, werkgroep herinrichting expositieruimte en buitenterrein. Met de vrijwilligers wordt tweemaal in het jaar vergaderd, naast uiteraard de veelvuldige individuele contacten tijdens de wekelijks besprekingen met hen.

Voor de zomervakantie wordt de traditionele vrijwilligersavond gehouden. Een gezellige bijeenkomst als kleine blijk van waardering voor de inzet van de vrijwilligers.

Samenstelling bestuur

Het bestuur bestond op 31-12-2022 uit de volgende personen:

- Dhr. J. Klinkhamer (voorzitter)
- Dhr. G. Veldhuis (secretaris)
- Dhr. B. Krikken (penningmeester)
- Mevr. H. v.d. Zee
- Mevr. B. Hoeflaak
- Dhr. J. Mulder
- Dhr. H. Post

Aldus vastgesteld in de bestuursvergadering van 17 April 2023